

AFGIFTEKANTOOR
OOSTENDE 1

DE PLATE

MAANDBLAD

NOVEMBER 2002

VERSCHIJNT NIET IN JUNI, JULI EN AUGUSTUS

Specialiteit verftechniek
Reeds 2 jaar bezig!

alle schilder- en decoratieverken

Visserplein 2 bus 5C - 8400 Oostende - Tel & Fax 059/51 45 02 - GSM 0476/25 15 61

Vanoutryve Steve

DE PLATE V.Z.W.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Prijs Culturele Raad Oostende 1996

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de CULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 31

NUMMER 11

MAAND november 2002

Prijs per los nummer : 1,50 €

IN DIT NUMMER

blz. 217: **I. VAN HYFTE**: Maria Hendrika en Oostende.

blz. 224: **P. DERMUL**: De visie van een vastgoedman op het Oostends residentieel architecturaal patrimonium.

blz. 232: **E. SMISSAERT**: Elixir d'Ostende, een heel vluchtig verschijnsel.

blz. 235: **N. HOSTYN**: voor U gelezen.

blz. 236: **R. TIMMERMANS**: Hoe was het weer ook weer?

blz. 237: **N. HOSTYN**: voor U gelezen.

blz. 238: **A. SMISSAERT (+)**: Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (56).

HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Voorzitter :

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende, tel. 059709205.

Ondervoorzitter :

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris :

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende, tel. en fax 059507145.

E-mail: de.plate@pandora.be.

Penningmeester :

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. en fax 059708815.

E-mail: falise.jp@planetinternet.be.

Leden :

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Jan NUYTTEN, Karel Janssenslaan 33/13, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Ivan Van Hyfte, Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Pol Dermul, Oosthelling 11, 8400 Oostende.

Emile Smissaert, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Norbert Hostyn, Brusselstraat 18, 8400 Oostende.

Roger Timmermans, Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

November ACTIVITEIT

Donderdag 28 November om 20 u

Avondvoordracht in de conferentiezaal van de VVF Oostende, Dr.L.Colensstraat 6.

Onderwerp: **HET ZAAGMOLENPARK VAN BREDENE (1752 – 1824)**

Deze avond wordt verzorgd door dhr **Ferdinand GEVAERT**

Ons eminent bestuurslid Ferdinand GEVAERT nog voorstellen aan onze leden is bijna een belediging.

Zijn veelvuldige schitterende artikels in ons tijdschrift en zijn talrijke uitstekend gedocumenteerde voordrachten, die hij reeds voor onze kring gehouden heeft in de loop der jaren, zijn sprekend genoeg om te stellen dat zeker in dit geval “goede wijn geen krans behoeft”.

Maar voor een aantal nieuwere leden willen wij toch even kwijt dat deze geboren en getogen Bredenaar jarenlang bestuurslid is geweest van de heemkring Ter Cuere uit Bredene, dat hij bestuurslid is van de Confrerie van 't Vinckx- en Woutermansambacht en dat wij hem sedert jaren op onze bestuursvergaderingen mogen verwelkomen.

Een grote Oostendekenner en uiteraard een autoriteit wat de geschiedenis van Bredene betreft. Auteur en medeauteur van boeken en van artikels in een waaier van tijdschriften.

De discussies over het windmolenpark aan zee met elektriciteitsverwekkende toestellen zijn nog steeds niet ten einde.....En wij mijmeren over Plassendale I-II-III-IV.....

Deze avond spreekt dhr GEVAERT echter over een 18de-eeuws industriepark waar een aandelenvennootschap de “COMPAGNIE DER ZAEGMOLENS” met zijn uiteindelijk 17 molens grote bloei kende.

Dit park bracht werkgelegenheid en nieuwe bewoning met zich mee en er ontstond een nieuwe wijk “Molendorp” die een eigen kapel en later een kerk kreeg.

De Franse tijd was voor Oostende en omgeving een periode van verval en dit was ook voor “Molendorp” het geval.

Dhr GEVAERT doet ons dit alles perfect uit de doeken op de boeiende wijze die hem zo eigen is en met zijn grote documentatie over het onderwerp.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos voor ALLE belangstellenden. Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid. Men zegge het voort !!!

DECEMBER I – ACTIVITEIT; Middagmaal en kleinkunstnamiddag

Onze jaarlijkse maaltijd en kleinkunstgebeuren gaan dit jaar door op

ZATERDAG **MIDDAG** 7 DECEMBER 2002

in de sfeervolle zaal van het restaurant BENNY, hoek Langestraat-Vlaanderenstraat.

Op het menu staan:

Degustatie: aperitiefhapjes volgens de Culinaire kunst

Gebakken langoustine staartjes op een Indische wijze
Koko's melk en een lichte curry toets

Eendenborst in een waaier versneden
Drie vruchtencompotes en zijn herfstgarnituur
Lookaardappelen met een notenkoekje

Chocolade taartje met donkere en melkchocolade
Vanille sabayon met gecarameliseerde nootjes

Koffie

Gezien het groot succes verleden jaar hebben wij opnieuw de heer Martin Vanderstraeten gevraagd om de muzikale omlijsting te verzorgen. Als uitstekend pianist zorgt hij, op het orgel gedurende de ganse middag, voor een medley van zeer gekende wijsjes en meezingers.

De deelname in de kosten bedraagt 30 €. Hierin zijn begrepen: aperitief, maaltijd, de koffie en het optreden. Om de kosten niet te veel te doen stijgen wordt er geen wijn bij de maaltijd geschonken. Iedereen is vrij te drinken wat hij wil.

De betaling gebeurt door storting op rekening 380-0096662-24 van De Plate
H. Serruyslaan 78/19
Oostende

Met vermelding "deelname aan maaltijd op 7 december met X personen" en dit vóór 4 december.

Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid en brengt vrienden en kennissen mee.

LET OP: HET GEBEUREN BEGINT OM 12 UUR dit op vraag van vele personen (men gaat 's avonds niet graag meer buiten – het eten bevalt beter 's middags, enz.).

MARIA HENDRIKA en OOSTENDE

door Ivan VAN HYFTE

Het is precies honderd jaar geleden dat de echtgenote van Leopold II, Maria Hendrika, is overleden. Op 19 september 1902, om 19.35u, sterft de aartshertogin van Oostenrijk en koningin van België aan een hartziekte (zij leed ook aan een chronische bronchitis) in de Villa Marie Henriette, avenue du Marteau in Spa.

Oostende verneemt het nieuws omstreeks 22 uur. Het bal in het Kursaal wordt onmiddellijk stilgelegd evenals het concert op het Wapenplein door de Philharmonie Ostendaise alsook de vertoning in het theater.

De dag daarop hangen de vlaggen halfstok aan openbare gebouwen, op de staatsboten en aan heel wat particuliere huizen. Om 9 uur komt het Schepencollege in spoedzitting bijeen om een rouwaffiche op te stellen: ".....La Royale Défunte qui fit en notre ville de longs séjours et vers laquelle se porte si spontanément l'affection de la population toute entière...".

Is "la lionne blessée" – zoals historicus Jo GÉRARD haar noemt – werkelijk zó vaak in Oostende geweest? Wie haar biografieën leest, weet dat ze sinds 1893 teruggetrokken leefde in Spa om er haar eigen (mislukte) leven te leiden met haar geliefde paarden en Engelse spelletjes. Historici zijn het er niet over eens waarom zij dit illustere kuuroord verkoos boven Oostende. Het is bekend dat ze niet echt hield van de zee en dat ze de zeelucht niet verdroeg. Wij weten dat deze "ville d'eau" met zijn bossen haar herinnerde aan haar geboorteland Oostenrijk. Spa was daarenboven ook een "ville de chevaux" (haar pony's waren haar leven...(1)). Ook zullen de bittere ontgoochelingen (de liaisons van Leopold) en de dramatische momenten (de dood van haar enige zoon/het drama Mayerling) de onmin in haar huwelijksleven verwekt hebben.

Wanneer ze op 2 augustus 1891 om 19.25 u met haar jongste dochter Clementine naar Brussel terugkeert, na een verblijf van één maand aan zee, zal ze achteraf nooit meer te zien zijn op de Wellington, in het theater aan de Komedielaats of langs de Mariakerkse dijk.

Hoe vaak is ze dan wél in Oostende geweest? Een persoverzicht en een sfeerbeeld.

- 30 augustus 1853: - De 18-jarige prins Leopold en zijn 17-jarige Maria Hendrika brengen als pas gehuwd paar een bezoek aan Oostende (2).
- Wens van burgemeester SERRUYS: "Madam, faites-nous l'honneur de venir souvent sur notre plage.
- 27 juni 1866: - Ontvangen aan het station door de burgerlijke en militaire overheden.
- Ingescheept aan boord van de "Belgique" voor het huwelijk in Windsor van prinses Hélène.
- 7 juli 1866: - Terug om 18.30u uit Dover
- 25 juli 1866: - De Blijde Intrede: eerste officieel bezoek van het koningspaar.
- 9 juli 1867: - De koninklijke familie komt naar zee.
- 16 augustus 1867: - Groots diner op het Chalet. Gasten zijn ondermeer de hertog van Saksen-Weimar, de prins de REUSS, de graaf en gravin JICHY, de kamerheer van de

Franse Keizer, de directeur-generaal van Spoorwegen, Post en Telegraaf, de hofdames.....

- 23 augustus 1867: - Over de middag wacht de vorst Maria Hendrika op aan het station om onmiddellijk met de hofwagen door te rijden naar het paleis.
- 22 juni 1868: - In de gutschende regen gaan koning en koningin aan boord van de "Louise Marie" voor een militaire revue, vóór de rede van Oostende, van een Amerikaans eskader.
- 1 of 2 augustus 1869: - Aangekomen"... pour y passer quelques jours....".
- 24 juli 1874: - Al meer dan twee weken vertoeft hij alleen aan zee, tot hij zijn echtgenote en zijn 16-jarige dochter prinses Louise opwacht aan het station; beiden keren nog dezelfde avond terug naar Laken.
- 17 juli 1877: - Leopold en Maria Hendrika komen per speciale trein aan om de Duitse erfprins Frederik-Willem van Pruisen met zijn gevolg op te zoeken.
- Twee uur later zijn beiden al terug naar Laken vertrokken.
- 7 augustus 1877: - Koning en Koningin voor twee uur aan zee.
- 11 maart 1879: - Per speciale trein om 10.45 u aangekomen; na een kort onderhoud gaat het koninklijke echtpaar aan boord van de "Comte de Flandre" die 5 uur later in Dover aanmeert. Een trein brengt hen naar Windsor voor het huwelijk van de derde zoon van koningin Victoria, prins Arthur.
- 31 maart 1879: - Terug. Veel volk aan de "débarcadère" om 18.30 u.
- 24 juli 1880: - Koning en koningin, vergezeld van hun dochters Clementine en Stephanie worden door 5 hofwagens opgewacht aan het station.
- De koningin bestuurt de eerste zelf (3) In de tweede zit Stephanie met haar Duitse verloofde kroonprins Rudolf van Oostenrijk.
- Veel vlaggen en acclamaties wanneer het koninklijk gezelschap door de stad rijdt.
- 25 juli 1880: - De 5 koninklijke gasten wonen de 9 uren Mis bij in de oude Sint Pieterskerk.
- Moeder en dochters maken uitstapjes in open wagen of beoefenen de jacht, in de duinen.
- 26 juli 1880: - Een commissie die de Naamse provincieraad vertegenwoordigt om de felicitaties aan te bieden n.a.v. de verloving van hun dochter, wordt op het chalet ontvangen.
- Nadien wordt er gedejeuneerd met het gezelschap.
- 29 juli 1880: - Groot diner op het Chalet ter ere van de zoon van de Duitse keizer.
- 1 augustus 1880: - Maria Hendrika en Leopold verlaten Oostende, maar zijn al om 19.55 u terug.

- 2 augustus 1880: - Terwijl Leopold met zijn ordonnansofficier wandelt op het strand en het staketsel, toert de koningin met haar 4 kleine paardjes rond in de wijde omgeving van Oostende.
- 9 augustus 1880: - Maria keert terug met de trein van 9.33 u samen met de secretaris van de koning, de ordonnansofficier en eredame gravin DE LIMBURG-STIRUM.
- De koning keert later op zijn eentje terug en zal er blijven tot 20 september.
- 29 juni 1884: - Leopld, Marie Henriette en dochter Clementine komen incognito aan voor hun zomerseizoen.
- Begin juli 1884: - De vorst is vaak op het strand te zien, terwijl zij rondrijdt met haar 4 pony's tot in Nieuwpoort, Blankenberge, Wijnendale.
- 21 juli 1884: - Onderbreking van hun vakantie om samen in de hoofdstad een Te Deum bij te wonen.
- In de namiddag terug.
- 27 juli 1884: - Eerste dag van de Wellington-rennen. Voorzitter de STUERS is een gelukkig man want "...la tribune royale était très élégamment ornée...". Vader, moeder en dochter genieten van de steeple-chase en de toejuichingen van de massa.
- 2 augustus 1884: - Marie Henriette drukt in Oostende-Station de hand van le duc d'Aumale.
- 's Avonds zit ze voor een groot diner mee aan tafel met onder meer STANLEY die over zijn Kongo-missie vertelt.
- 4 augustus 1884: - Ze wuiven hun oom uit aan het station.
- 10 augustus 1884: - Voor een tweede maal op de Wellington. Hun twee uur lange aanwezigheid verhoogt de uitstraling van het hippodroom.
- 23 augustus 1884: - De Duitse erfprins rijdt het station uit, nagewuifd door koning en koningin en veel Duitse toeristen.
- 24 augustus 1884: - Met een "équipage à la Daumont" naar de Grand Prix d'Ostende, een handicap van 2400 m. De koningin en haar dochter krijgen bloemen.
- 28 augustus 1884: - Het vorstenpaar wil – ondanks de regen – aanwezig zijn op het westerstrand voor "La fête des enfants". Traantjes, bloemen, valse start, een koninklijke handdruk. Leopold vindt dat het er allemaal bijhoort "au développement de l'enfance".
- 31 augustus 1884: - De nieuwe vertegenwoordiger van de Verenigde Staten in Berlijn wordt in audiëntie ontvangen. Nadien volgt er een dejeuner terwijl de koningin prinses d'YSSENBOURG-BUEDINGEN op zoekt in het Grand Hôtel de l'Empereur.
- 8 september 1884: - Allebei naar Brussel om aanwezig te zijn op de grote manoeuvres.
- 11 september 1884: - Met de trein van elfen terug aan zee en dit voor de allerlaatste keer dit jaar. Het werd het (tot nu toe) allerlangste "saison ostendaise" want op 16

september verlaat de koninklijke familie na twee en een halve maand hun chalet.

- 17 juni 1885:
- Veel vroeger dan voorzien – het strand leek nog op een woestijn – komt Leopold met vrouw en jongste dochter aan om 9.56 u.
 - Burgemeester JANSSENS en plaatscommandant ORIANNE verwelkomen hen. De hofmaarschalk, 's konings secretaris, een ordonnansofficier, hun persoonlijke arts en een eredame rijden mee. Op het Kursaal zien ze de nationale driekleur wapperen en....de Kongolese vlag.
- 20 juni 1885:
- De Infante Isabella van Spanje, zuster van koning Alfonso XII, is op bezoek.
 - Na het dejeuner maken 'De prinses van Segovia' en onze koningin een ritje met de wagen.
- 28 juni 1885:
- Leopold en Marie Henriette per trein naar Antwerpen.
 - Terug om 18.00 u.
- 03 juli 1885:
- Bezoek van de Oostenrijkse aartshertog Karel Lodewijk en zijn dame.
 - In de namiddag brengt deze 52-jarige broer van de Oostenrijkse keizer en zijn derde vrouw Maria Theresia een bezoek aan het Kursaal. Samen met Marie Henriette komen ze onder de indruk van de grootsheid en tevens elegantie van het gebouw.
 - Vanop het buitenterras genieten de bezoekers van een fraai zeespektakel van stomers en vissersschuiten.
 - In gedachten zit Leopold bij wat anders: "...tirer de l'abandon un bois en miniature qui est désigné sous le nom de Bois de Boulogne, un bois de plaisance...". Maria Hendrika zal bij naam vereeuwigd worden in Oostende! (4).
- 6 juli 1885:
- Om 8.40 u wordt het anker gelicht van de "Prince Baudouin" waarmee het koninklijk gezelschap een tocht maakt naar Vlissingen.
 - Met de wagen worden Middelburg en Domburg bezocht, strikt incognito.
- 7 juli 1885:
- Alvoren 's anderendaags terug te keren wil de duc d'Aumale nog even Brugge zien; samen met de koning en de koningin neemt hij een kanaalboot. Op de terugweg varen ze langs de "Sport Nautique" waar net de laatste wedstrijd afgelopen is. Toejuichingen alom!
- 8 juli 1885:
- Voor een weekje ruilt de koninklijke familie Oostende voor Laken.
- 15 juli 1885:
- Terug samen met hun tante, de hertogin van Saksen Coburg, en haar zoon.
- 19 juli 1885:
- Ze maakt kennis met de oom van de koning, de hertog van Montpensier; wandeling op de dijk en bezoek aan het Kursaal.
- 20 juli 1885:
- Gala-avond in het theater met het stuk "l'Etudiant pauvre". Burgemeester JANSSENS ontvangt hen aan de hoofdtrap: de koningin, haar dochters Clementine en Louise en haar echtgenoot prins Filip van Saksen Coburg Gotha die daarna in de geïmproviseerde koninklijke loge plaats nemen.
 - Ze blijven tot het einde en bij een staande ovatie komen overal in de zaal wuivende zakdoekjes boven.

- 26 juli 1885: - Leopold en Marie Henriette aan boord van de "Prince Baudouin" die hen van Temse naar Antwerpen brengt.
- 4 augustus 1885: - De koningin, prinses Clementine en een eredame naar Dover.
- 9 augustus 1885: - 14.30 u Wellington-renbaan: tussen de veelkleurige zonneschermpjes van de highlife valt de koning, de in het zwart getoileteerde koningin en het met geel gemengd paars van Clementine niet op in de augustuszon.
- 13 augustus 1885: - Echo d'Ostende: "Le Roi se promène énormément; on le voit partout et souvent; Quant à S.M. la Reine, elle affectionne aussi les promenades à pied et l'excursion à Mariakerke est une de celles qu'elle préfère..."
- 18 augustus 1885: -Op het hippodroom is de groothertog en groothertogin van Mecklenburg uitgenodigd door het koningspaar om de Grote Steeple Chase bij te wonen.
- 20 augustus 1885: - 's Avonds wonen Marie Henriette (groot toneelliefhebber), Clementine en de Mecklenburgs een voorstelling bij in het theater.
- 13 september 1885: - Maria Hendrika voor de derde keer dit jaar op bezoek in Nieuwpoort-Bad nu met haar schoonzoon aartshertog Rudolf.
- 14 september 1885: - Koning en koningin naar Antwerpen "par train gala spécial".
- 22 september 1885: - 13.30 u: na een verblijf van bijna 3 maand keert de koninklijke familie terug naar Laken "en y laissant le plus agréable souvenir..."
- 14 juli 1887: - Leopold met echtgenote en jongste dochter opnieuw aan zee: "...la famille royale fera, cette année, un long séjour à Ostende..."
- 28 juli 1887: - De zestienjarige Clementine mag met haar ouders mee met een tram op de nieuwe lijn naar Blankenberge.
- 7 augustus 1887: - Maria met man en dochter naar de renbaan voor de Prix de la Plage (2400 m.), de Prix de la Mer (2800 m.) en de Prix des Sables (2500 m.).
- 11 augustus 1887: - Leopold en Maria Hendrika maken hun opwachting aan het station voor de hertog van Aumale (s Konings oom) met wie de koningin 's avonds nog naar het theater gaat. Daar neemt haar uitgebreide suite de 2 grote centrale loges in voor een drie uur durend spektakel van de beroemde goochelaar DONATO.
- 15 augustus 1887: - Leopold, Maria, de graaf van Vlaanderen en zijn zoon prins Boudewijn vertrekken met de trein naar Brugge om deel te nemen aan de feestelijkheden bij de onthulling van het standbeeld van Jan Breydel en Pieter de Coninck.
- 21 augustus 1887: - Hoogdag voor alle paardenliefhebbers: de grote internationale Steeple Chase met een prijzenpot van 10.000 Fr. "Les dames avaient arboré leurs plus gracieux atours...", ook Marie Henriette.
- 13 september 1887: - Ze boek in het "Panorama" het panoramische zicht op Rio de Janeiro waar 2 schilders, MEIRELLER en LANGHEROCK aan werken.

- 3 juli 1888: - Haar grote vakantie begint.
- 4 juli 1888: - Terwijl Leopold de duinaanplantingen in De Haan van nabij bekijkt, is moeder en dochter op wandel.
- 14 juli 1888: - De koningin is aanwezig op de opening van het nieuwe theaterseizoen.
- 24 juli 1888: - Ze bezoekt de grote "Exposition d'Hygiène et de Sauvetage" in het Leopoldpark.
- 27 juli 1888: - Meer en meer vindt het publiek de weg naar het theater, mede door de aanwezigheid van Marie Henriette, die telkenmale het sein geeft tot applaudisseren zoals vandaag voor de operette "Les Cent Vierges" van LECOQ.
- 2 augustus 1888: - In het theater ondergaat ze de frivole geest van het Tweede Keizerrijk, weerspiegeld in "la Vie Parisienne".
- 13 augustus 1888: - Hij vertrekt naar Schotland, voor een 15 tal dagen; zij naar Laken vanwaar ze naar Oostenrijk zal gaan om er Stephanie te bezoeken. (ze droomt nog altijd van die keizerlijke kroon....).
- 9 september 1890: - Om 7.38 u met de trein vertrokken om het einde van de legermaneuvers bij te wonen: de koning "en petite tenue de commandant en chef de l'armée" en de koningin "en amazone".
- 10 september 1890: - In de namiddag naar Middelkerke; te voet terug want... "ayant manqué le chemin de fer vicinal".
- 15 september 1890: - Met baron WYKERSLOOTH naar Brussel voor de landbouwtentoonstelling van Kuregem en de opening van de Brusselse tentoonstelling voor Schone Kunsten.
- Ook Clementine en haar moeder rijden mee; hun wel zeer korte zomervakantie zit erop.
- Leopold 's avonds al terug op zijn chalet: hij wil zo lang mogelijk aan zee verblijven.
- 1 juli 1891: - 9.30 u: aankomst van de koninklijke familie die wordt opgewacht door de burgemeester en de plaatscommandant.
- De koningin en haar dochter rijden in open wagen door de Kapellestraat die voor de gelegenheid met vlaggen versierd is; hij, "le bon marcheur", gaat te voet.
- 6 juli 1891: - Daags na de jaarlijkse zeewijding gaat het drietal naar Brugge voor de "Exposition d'horticulture" in de Hallen.
- Al terug om half vijf.
- 9 juli 1891: - "Grand diner": Marie Henriette ontmoet prins Alexander van Pruisen, generaal graaf de WINTERFELD en zijn echtgenote, graaf en gravin de BULOW, graaf d'AVENSLEVEN (gevolmachtigd minister van Duitsland), barones d'HOOGHVORST (eredame), burgemeester MONTANGIE, gouverneur baron RUZETTE, schepen PIETERS, plaatscommandant graaf VANDERSTEGEN de PUTTE, geniecommandant ROMMEL, chef van de

maalboten ECREVISSE, ingénieur van Bruggen en Wegen DEMEY, deken DECANNIERE, en twee van zijn ordonnansofficieren SNOY en LIEBRECHTS.

- 15 juli 1891: - "Soirée d'Ouverture" in het theater: Marie Henriette "...a donné le signal des applaudissements a plusieurs reprises....".
- 20 juli 1891: - Ze verlaat Oostende voor de feestelijkheden ter gelegenheid van de nationale feestdag in de hoofdstad.
- 23 juli 1891: - Gala-avond in het theater: de zangers in "Les Cloches de Corneville" waren "electrisés" door de aanwezigheid van de koningin en haar dochter.
- 31 juli 1891: - Marie Henriette en Clementine wonen in het theater een "opéra comique" bij.
- 1 augustus 1891: - 's Avonds is er een "Grand Cortège aux Lumières" georganiseerd door de Oostendse verenigingen; aan de voet van het chalet bekijkt Leopold met vrouw en dochter het sprookjesachtig gebeuren.
- 2 augustus 1891: - Moeder en dochter om 19.25 u naar Brussel.
- 3 augustus 1891: - 's Avonds loopt het gerucht in Oostende dat Marie Henriette zwaar ziek is, misschien wel overleden.
- Leopold krijgt van Clementine een telegram "fort inquiétante".
- Hij beslist de internationale trein van middernacht te nemen die uitzonderlijk halt houdt in Laken om 2.15 u.
- De koningin heeft het sacrament der stervenden ontvangen...
- 4 augustus 1891: - De situatie is zo onwaarschijnlijk verbeterd dat Leopold al 's anderendaags om 11 u terug in Oostende is, terwijl zijn vrouw naar Spa is vertrokken. De gekwetste maar fiere leeuw zal de meest gerenommeerde badplaats van Europa – dank zij haar man – nooit meer terugzien...

Noten

- (1) Pierre DAYE: "Léopold II". Edit. A. Fayard et Cie. Parijs , 1934, p. 249. "...Elle s'acharnait à conduire son pony-chaise attelé de petits chevaux hongrois de couleur isabelle....".
- (2) Ivan VAN HYFTE: 30 augustus 1853. Aartshertogin Maria Hendrika ziet voor het eerst Oostende, in: "De Plate", febr. 1996, p. 54-56.
- (3) Net als Leopold was Maria Hendrika verzot op wagens. Ook in Oostende zat ze soms achter het stuur. Bij de eerste autorace Brussel-Spa zegt ze tegen Clementine: "Je préfère mes chevaux, mais je me sans assez tentée par ces machines-là" in: Jo GERARD "La lionne blessée": Marie Henriette, Reine des Belges", p. 234.
- (4) Op 7 juni 1892 besloot de gemeenteraad het nieuwe openbare park, naar de plannen van architect KEILIG, "Maria-Hendrikapark" te noemen.
N.B. Ook de stedelijke basisschool in de Ieperstraat, die in 1985 als autonome school werd afgeschaft, droeg haar naam.

DE VISIE VAN EEN VASTGOEDMAN OP HET OOSTENDS RESIDENTIEEL ARCHITECTURAAL PATRIMONIUM

door Pol DERMUL

Ongeveer niemand is gelukkig met de manier waarop onze Belgische kust werd geurbaniseerd en bebouwd. Wanneer we nu het resultaat bekijken is er meer reden om te huilen dan om te lachen.

Wat is er verkeerd gelopen? Wie is voor die gang van zaken verantwoordelijk? Hoe had het beter gekund? Heeft men het op andere plaatsen, bijvoorbeeld in de badplaatsen van onze buurlanden, Nederland en Frankrijk, zoveel beter gedaan? Is er nog iets te redden? Kunnen we uit de fouten van het verleden iets leren dat nog bruikbaar is voor de toekomst?

De bedoeling van dit artikel is een antwoord te zoeken op die vragen en is tevens een synthese van een voordracht die ik voor de heemkring heb gehouden.

De poging die ik deze avond onderneem is niet zonder risico's. De Plate is een Heem- en Geschiedkundige Kring die in de eerste plaats belangstelling heeft voor de getuigenissen uit het verleden en daarom liefst zoveel mogelijk van die getuigenissen uit dat verleden bewaard wil zien.

Als vastgoedman zit ik in het hol van de leeuw. Er is inderdaad zeer veel verkeerd gegaan. Zeker wanneer wij ons beperken tot het onderzoeken van wat sinds de oorlog op urbanistisch en architecturaal gebied aan onze kust en te Oostende in het bijzonder is gebeurd.

Zeer vaak worden de vastgoedsector en in de eerste plaats de bouwpromotoren, aangewezen als "de daders", de verantwoordelijken voor wat verkeerd is gegaan.

Als verweermiddel kan ik om te beginnen zeggen dat daar waar men de private sector volledig alleen haar gang heeft laten gaan de urbanisatie en bebouwing wel geslaagd mag genoemd worden. Ik bedoel dan de verkaveling en bebouwing van Het Zoute en De Haan (het centraal oud deel van De Haan, die de Concessie genoemd wordt). Die twee urbanisaties worden in de vakliteratuur vaak gecompimenteerd omwille van hun aantrekkelijkheid, hun harmonie en geslaagde integratie in het landschap.

Het is evenwel een illusie te denken dat men hetzelfde over de hele kust had kunnen doen. Het Zoute en De Haan is een elitaire, een luxe optie geweest, die bovendien geconcipieerd zijn vooraleer er van democratisering van het toerisme sprake was.

De percelen villagrond met de bijhorende verplichting een villa te bouwen in een bepaalde stijl konden slechts verkocht worden aan een kapitaalkrchtig cliënteel. Bovendien vraagt die optie veel plaats omwille van de open bebouwing op vaak ruime percelen. Onze kustlijn is veel te kort om op die manier de circa 30 miljoen bewoners van het hinterland dat op onze kust aangewezen is voor het huren of kopen van een vakantieverblijf of een tweede verblijf op te vangen.

In badplaatsen, zoals Blankenberge, Wenduine en Westende bv. heeft men al vroeg gekozen voor het aantrekken van een veel democratischer cliënteel. Men heeft er daarom gekozen voor gesloten bebouwing, zeker op de Zeedijk en de aanpalende straten om zoveel mogelijk mensen toe te laten van de onmiddellijke nabijheid van het strand en de zee direct te genieten, liefst met zeezicht dus. Dat kan slechts wanneer men opteert voor gesloten bebouwing met zoveel mogelijk hoogbouw. De bouwkosten van een appartement bedragen slechts een fractie van de bouwkosten van een villa.

U moet er ook rekening mee houden dat men minder geld wil besteden aan een tweede verblijf dan aan het hoofdverblijf. En: alleen zeer rijke mensen hoeven niet te rekenen.

Het onderhouden van een villa met bijhorende tuin kost een veelvoud van de onderhoudskosten van een appartement. Bovendien is het veel eenvoudiger eigenaar te zijn van een appartement dan van een villa. In een appartementsgebouw worden de belangrijkste delen (de gevel, het dak, de inkom, de trapzaal, de verwarmingsinstallatie, enz.) collectief onderhouden onder de leiding van de syndicus. Tot voor 20 à 30 jaar waren er bovendien in alle grote gebouwen ook nog conciërges die zorgden door onderhoud, verwarming en toezicht. Ook dat was een groot gemak en in die tijd nog betaalbaar.

Maar urbanistisch is het een bijna onmogelijke opgave een geheel van moderne aaneengesloten hoge gebouwen te creëren, dat harmonisch oogt en dat mooi is, ook aan de achterzijde. Ik ken weinig of geen voorbeelden van waar dat wel gelukt is.

Vroeger kwamen er wel harmonieuze agglomeraties tot stand. Ik bedoel in de middeleeuwen toen de steden organisch groeiden. Ik ben geen historicus, ik weet niet of er in die tijd door de gemeenten urbanistische regels werden opgelegd, maar in elk geval kan men van die middeleeuwse steden en gemeenten zeggen dat ze een harmonisch geheel vormden. Wanneer we in die oude steden en gemeenten rond lopen voelen we er ons goed. En dat is belangrijk.

Nu lukt dat niet meer. Om dat te weten volstaat het bv. om de nieuwe steden in Nederland te bezoeken. Ik bedoel bv. de steden die gebouwd werden op de drooggelegde Zuiderzee. Daar heeft men de gloednieuwe steden LELYSTAD en ALMERE gebouwd die bestemd zijn om tienduizenden, en in ALMERE zelfs meer dan 100.000 mensen te huisvesten. Het zijn satellietsteden van Amsterdam die, zoals Oostende aan het water liggen, aan de Zuiderzee.

De randen van die nieuwe steden zijn wel mooi met veel waterpartijen en golfbanen, met aansluitende natuurparken en jachthavens. Maar het centrum van die steden is onleefbaar. Men slaagt er zelfs niet in een aangenaam gezellig plein te creëren. Ik raad u allen aan eens te gaan kijken. Die steden liggen dus vlak bij Amsterdam. Je moet het gezien hebben om te weten hoe het NIET moet! En dat is een land, Nederland, dat nochtans bekend staat om de sterkte van haar administratie - de regelgeving is er nog veel groter dan bij ons - en die geen gebrek heeft aan goede architecten.

De hedendaagse urbanisten en architecten hebben gefaald. Ze zijn er niet in geslaagd nieuwe leefbare stedelijke agglomeraties te creëren. Ik ben daar voor het eerst van bewust geweest, nu meer dan 30 jaar geleden, bij een bezoek aan BRAZILIA, de nieuwe hoofdstad van Brazilië die in het centrum van dat land, vanuit het niets, werd opgericht. In BRAZILIA vindt je veel mooie gebouwen, maar het geheel is compleet onleefbaar. Men heeft er niet gebouwd naar de maat van de mens.

Dat is evengoed waar voor de satellietsteden die men in Frankrijk, Engeland en Nederland gebouwd heeft. Ik heb er verschillende bezocht. Op al die plaatsen heeft men niet meer gebouwd naar de maat van de mens.

Ik wil nu eerst terugkeren naar Oostende. In Oostende was men er in de belle époque-tijd wel in geslaagd een aantal aantrekkelijke straten en buurten, gelegen rond de parken en boulevards ontworpen door de urbanisten van Leopold II, te bebouwen met een aaneengesloten bebouwing.

Het is de stelling van mijn vriend, Jan NUYTTEN, dat burgemeester SERRUYS na de oorlog een grote vergissing heeft begaan. Jan zegt: SERRUYS had moeten opteren voor het benouden en waar nodig het herbouwen van Oostende als een belle-époque stad.

Ik meen dat die stelling van Jan ingegeven is door nostalgie en bovendien economisch en sociaal onhaalbaar was. Na de oorlog bestond geen economisch en democratisch draagvlak voor die optie.

Toen het nieuwe stadhuis van Oostende werd geconcipieerd stelde burgemeester VAN GLABBEKE dat we een stadhuis moesten bouwen voor een stad van 100.000 inwoners. Oostende telt vandaag ongeveer 67.500 permanente inwoners. De ambities van VAN GLABBEKE gingen dus veel verder. De Oostende bevolking ging daarmee akkoord. Zelfs toen jaren later burgemeester Jan PIERS de Oostendenaars het hoogste gebouw aan de Atlantische kust beloofde, wat het "Europacentrum" moest worden, was er zeer weinig oppositie. Het overgrote deel van de bevolking was gelukkig en fier met die optie, zelfs al moest daarvoor haar belle époque theater afgebroken worden en het toen nog mooie Casino gemutileerd worden door en bovenop die afschuwelijke toneeltoren te bouwen. Tussen haakjes gezegd: die afschuwelijke opbouw op het dak van het Casino was niet eens nodig. Door de restauratie van het Casino dat nu aan de gang is wordt bewezen dat het ook anders kon, aangezien de toneeltoren zal afgebroken worden. Dat kan, eenvoudig door de scène te laten zakken. Dat illustreert hoe lichtzinnig en ondoordacht men toen te werk is gegaan.

Om nog even bij de stelling van Jan NUYTTEN te blijven, een stelling die waarschijnlijk door veel leden van De Plate wordt gedeeld, vraag ik u met mij samen na te denken over de haalbaarheid van die optie.

De hotels op de zeedijk waren tijdens de oorlog grotendeels vernietigd. Zelfs indien de hoteliers, met hun oorlogsschade, hun hotels in de vooroorlogse stijl zouden herbouwd hebben, beweer ik dat die hotels in de na-oorlogse economische omstandigheden niet meer leefbaar zouden geweest zijn. Het kapitaalkrachtig cliënteel zou er niet meer in voldoende mate geweest zijn. Bovendien zou het onderhoud en de verwarming van dat soort hotels onbetaalbaar geworden zijn. Men is er zelfs niet meer in geslaagd na de oorlog het Thermenhotel op een rendabele manier te exploiteren. De uitbaters hebben er nooit geen geld meer verdiend. Integendeel!

Bovendien beweer ik dat de stielmannen die zo'n soort gebouwen kunnen onderhouden niet meer in voldoende aantallen aanwezig zijn. Om van hun betaalbaarheid nog niet te spreken.

Wat waar is voor de hotels is even waar voor de honderden mooie villa's (en met villa's bedoel ik dan de aaneengesloten huizen die ook villa's genoemd werden) die onze stad aan de zeedijk en in het centrum van de stad rijk was.

Die villa's waren bijna stuk voor stuk parels waar de architecten hun fantasie hadden kunnen op botvieren in alle soorten versieringen in dure materialen (kunstig smeedwerk, prachtige houten loggia's, porseleinen tegels en ornamenten, torentjes, dakkapellen, lambriseringen, gekleurd en versierd glas, prachtige vloeren in een fantasie-parket of kleurrijke gebakken tegels, rijk versierde plafonds, enz.). Het waren grote huizen met een bewoonbare half verzonken kelderverdieping, een bel-étage en meestal nog 3 verdiepingen bovenop, met bijhorende annexes. Even hoog als een hedendaags modern gebouw met zes bouwlagen.

Dat soort villa's diende vóór de oorlog vaak als vakantiewoning voor één enkele familie die er de ganse zomerperiode kwam wonen met het huispersoneel. Dat personeel had in die tijd nog geen recht op betaald verlof. Ze vergezelden hun patrons naar de villa aan zee. Ze werkten in de keuken en wasplaatsen in de kelderverdieping (downstairs) en sliepen op de zolderkamers. De eigenaars

bewoonden zelf de rest van het huis op een comfortabele manier, dank zij de hulp van dat huispersoneel. We weten allen dat inwonend huispersoneel na de oorlog onbetaalbaar en onvindbaar is geworden.

Een ander deel van die villa's werd bewoond door de Oostendenaars zelf die vaak hun woning ook als een beleggingsobject exploiteerden door zich tijdens de zomer in de sous-sols terug te trekken om de mooie verdiepingen als vakantiewoningen te kunnen verhuren. De vrouwen bleven het hele voorjaar thuis, om de grote kuis te doen en hun eigendom in gereedheid te brengen voor het seizoen. Ze bleven ook thuis om de kandidaten-huurders op te vangen. In die tijd waren verhuurkantoren bijna onbestaande. De eigenaars verhuurden rechtstreeks aan de mensen die een vakantiewoning kwamen opzoeken. Dat soort dames, die niet buitenhuis gingen werken en investeerden in het zo intensief mogelijk verhuren van hun woning, zijn ook verdwenen. Er blijven er nog enkele over (o.a. in de Kemmelbergstraat).

Toen in 1972/73 (dat is intussen 30 jaar geleden) de eerste energiecrisis uitbrak en de prijs van de stookolie op korte tijd steeg van 2 fr. en centiemen per liter naar 17 fr. en centiemen werd het bewonen van die grote huizen sterk ontmoedigd. Het verwarmen van de woonruimten met hoge plafonds en enkel glas in de ramen werd onbetaalbaar. Die spectaculair gestegen verwarmingskosten, bovenop de reeds hoogoplopende herstellings- en onderhoudskosten voor zo'n soort woningen, hebben veel families gedwongen hun retrohuis te ruilen voor een modern appartement met lage plafonds, met overal dubbel glas, modern sanitair en veel eenvoudiger onderhoud.

De aanwezigheid van een lift in elk appartementsgebouw, terwijl men in een retrohuis veel trappen moet doen, is ook een factor geweest die de ietwat ouder wordende mensen aangezet heeft hun retro- villa te ruilen voor een appartement. De families die de retrohuizen konden en wilden blijven bewonen werden grote uitzonderingen. Er waren er nog wel, ook vandaag nog, maar in onvoldoende mate.

Na de tweede energiecrisis kostte een liter stookolie circa 17 fr. Vandaag is dat nog altijd zo. De prijs van de stookolie is dus sindsdien gemiddeld genomen niet meer gestegen. De index is nochtans sinds de eerste energiecrisis in '73 verdriedubbeld en sinds de tweede energiecrisis in '77 verdubbeld. Dat wil zeggen dat de prijs van die stookolie toen twee à driemaal zo zwaar woog op een familiebudget, vergeleken met vandaag. Het was voor die mensen uit de 70-jaren alsof de stookolie vandaag 40 à 50 fr. per liter zou kosten. Niet te verwonderen dat de mensen in die tijd bezeten werden door de zorg voor energiebesparing. Zij zijn in die tijd in massa valse plafonds gaan plaatsen in hun mooie grote hoge woonruimtes.

Terzelfder tijd werd er in massa zoveel mogelijk dubbel glas en zelfs triple glas in de ramen geplaatst. In een retro-woning was het een bijna onmogelijke opgave overal dubbel glas te plaatsen. De ramen waren daarvoor niet gemaakt en te veel in klein glas verdeeld.

Wij hebben toen geprobeerd om een nieuw cliënteel naar dat soort huizen aan te trekken door ze op te splitsen in verschillende verdiepingen die apart verkocht werden. Er werd dus een basisakte gemaakt zoals voor een appartementsgebouw. De leidingen voor de nutsvoorzieningen moesten per appartement worden opgesplitst, opdat iedereen afzonderlijke meters zou hebben. Hoogstens moest hier en daar een toilet of een douchecel bijgebouwd worden, maar voor de rest werden de restauratie- en herstellingswerken overgelaten aan de kopers, die meestal doe-het-zelvers waren.

De verdiepingen werden aan zeer democratische prijzen verkocht. Dat gebeurde dus in de zeventiger en in de loop van de tachtiger jaren en het begin van de jaren '90. Vaak werd de kelderverdieping verkocht voor circa 500.000 fr. De mooiste verdiepingen werden verkocht voor

prijzen tussen één en anderhalf miljoen. De kopers investeerden zelf in de renovatiewerken van hun privatieve delen. Sommigen spreidden dat over enkele jaren. Dat bleef voor hen betaalbaar: ze konden de dure daguren uitsparen omdat ze veel zelf deden.

Op die manier zijn aan de kust enkele honderden retro-huizen opgesplitst in 3, 4, 5 of 6 afzonderlijke eenheden. Achteraf ontstonden vaak moeilijkheden in die gebouwen omdat dit soort mensen niet gewoon was in mede-eigendom te leven en de koopkracht van de meest bescheiden kopers onder hen niet groot genoeg was om zonder al te grote moeite hun aandeel te betalen in de kosten van onderhoud en de noodzakelijke herstellingen aan gevel, dak, inkomhall, trapzalen en andere gemeenschappelijke delen. Wanneer bv. één eigenaar niet kon meebetalen zaten ze geblokkeerd. Wat aanleiding gaf tot spanningen, soms ruzies.

Intussen hebben de gemeenten nieuwe stedenbouwkundige reglementen ingevoerd. Er is nu een toelating vereist voor zo'n splitsing. De Vlaamse Wooncode heeft het nu bijna onmogelijk gemaakt dat soort huizen op te splitsen in afzonderlijke wooneenheden, tenzij zeer beperkt en na dure verbouwingswerken.

Tot voor kort werd dat soort huizen bijna nooit geklasseerd. De villa MARITZA is één van de weinige uitzonderingen en werd ten andere enkele keren gedeclasseerd vooraleer, gelukkig maar, definitief geklasseerd te worden.

Onder het beleid van de burgemeesters SERRUYS, VAN GLABBEKE, PIERS en GOEKINT werden ongeveer geen woongebouwen geklasseerd. Het is nu eerst, sinds Jean VAN DE CASTEELE burgemeester werd, dat werk werd gemaakt van het klasseren van de enkele nog waardevolle villa's die nog niet afgebroken werden. Voor het eerst werd nu duidelijkheid en doorzichtigheid geschapen. Nu weet elke eigenaar precies of zijn eigendom al dan niet voor klassering in aanmerking komt. Tot voor een paar jaar was dat helemaal niet zo.

U, leden van De Plate, had waarschijnlijk graag gezien dat vele tientallen, zelfs honderden retro-huizen geklasseerd zouden zijn. Ik beweer dat dit geen haalbare optie was. De klassering van zoveel huizen zou meteen de verkrotting betekend hebben van veel huizen omdat te weinig families in staat waren zo'n soort woning te bewonen en te onderhouden.

Het zou bovendien de democratisering van het toerisme sterk afgeremd hebben. Maar ik neem aan dat velen onder U, gedreven door nostalgie en elitarisme, lak hebben aan dat democratiseringsproces.

Het zou volgens mij wel wenselijk en haalbaar geweest zijn de mooiste villa's te klasseren. Liefst telkens in enkele groepjes van woningen om een sfeerbeeld te kunnen blijven behouden en om op die manier een aantal getuigenissen uit het belle époque verleden van Oostende voor de toekomst te bewaren. Ook die minimale optie is niet gerealiseerd. Nu het te laat is probeert men te redden wat nog te redden valt. Dat wil zeggen nog een half dozijn villa's op de zeedijk en enkele geïsoleerde huizen in de Kemmelbergstraat en de Ijzerstraat bv. Wat men nog wel zou kunnen is enkele delen van straten, zoals de Peter Benoitstraat, de François Musinstraat en enkele andere delen van straten als geheel te klasseren omdat ze beeldbepalend zijn voor wat Oostende in de belle époque-tijd ooit geweest is.

Dat voor wat betreft mijn verhaal over de teloorgang van de zogenaamde retro-villa's als hedendaagse woongelegenheden voor permanente bewoning of als vakantiewoning.

Nu wil ik even blijven stilstaan bij de bouwpromotie aan de kust en in Oostende in het bijzonder.

Vooraleer dat te doen wil ik zeggen dat de bouwpromotoren zo breed, zo diep en zo hoog hebben gebouwd als wat hen opgelegd werd door de stedenbouwkundige overheid. Dat is in de eerste plaats de gemeente, de stad.

Architecten die van de bouwvoorschriften een beetje wilden afwijken om wat creatiever te kunnen zijn, om soms ietwat speelser te kunnen omgaan met loggia's, in- en uitsprongen, al dat niet overdekte terrassen, veranda's enz. ...moesten een gevecht aangaan met de administratie die zeer moeilijk te bewegen was tot het afwijken van de strikte regels die in de bijzondere plannen van aanleg waren ingeschreven. Een gevecht dat ze meestal verloren.

Hier en daar zijn wel bouwvoertredingen gebeurd, bv. doordat de bouwpromotor zijn liftcabine bovenop het dak plaatste, waar het niet mocht. De meest agressieve bouwpromotoren durfden hoogstens ergens enkele centimeters dieper of hoger bouwen dan wat mocht. Ergere bouwvoertredingen waren echt de grote uitzondering en werden, of konden in elk geval, door de overheid financieel gesanctioneerd worden.

Het is dus de stad die de plannen van aanleg en de stedenbouwkundige voorschriften heeft opgesteld. De ambitie van de stad was zoveel mogelijk appartementen op te richten aan de Zeedijk en de aanpalende straten en later ten andere bijna over de ganse stad.

Wat heeft onze beleidsmensen er toe gebracht de bouwhoogten overal op te drijven?

Het zou iets te maken kunnen hebben met het feit dat elke burgemeester en schepen liefst het inwonersaantal van zijn stad sterk ziet groeien, omdat dit ook zijn burgemeestersloon, of schepenvergoeding, kan opdrijven. Misschien gedragen zij zich als bedrijfsleiders die liefst hun bedrijf (hun gemeente) en de bijhorende omzetcijfers zo snel en sterk mogelijk zien groeien. Misschien heeft het niets met hun vergoeding te maken maar alles met hun ego.

Het zou volgens mij ook te maken hebben met het feit dat elk appartement dat bijgebouwd wordt voor de stadskas een rente betekent. Elk doorsnee appartement betaalt circa 50.000 fr. stadsbelastingen per jaar, onder de vorm van onroerende voorheffing, taks op tweede verblijf en andere stadstaksen.

Het heeft mijn inziens vooral te maken met de tijdsgeest. Onmiddellijk na de oorlog wilde men zo snel mogelijk en zoveel mogelijk herbouwen. Tijdens de golden sixties leefden we in de sfeer van "only the sky is the limit". De ambities waren ongeveer grenzeloos. Men had weinig of geen eerbied voor het verleden. Alles moest nieuw zijn, moest modern zijn.

Het is nu eerst dat men de resultaten ziet van de ravages die aangericht werden. Dat men beseft dat men vooral te hoog heeft gebouwd. Tien verdiepingen en meer op de Zeedijk is teveel. In de maand augustus moet men tot vier uur in de namiddag wachten vooraleer de terrassen nog bezond worden. Hoge gebouwen zoals een Europacentrum, de Mast en de Royal Palace worden nu als storend ervaren. Nu eerst beseft men dat die hoge gebouwen de zon van velen afnemen en bij hevige wind de mensen die zich in de nabijheid van die gebouwen wagen, omver kunnen blazen. Door die "courant d'airs" zijn zelfs veel ruiten in tegenoverliggende gebouwen gesneuveld. Wel moet gezegd worden dat de mensen die in die hoge gebouwen wonen meestal wel zeer tevreden zijn. Hun uitzicht is prachtig, vaak spectaculair.

Pas nu beseft men dat zes verdiepingen hoog bouwen (gelijkvloers + 6) in bepaalde straten en zelfs in de invalswegen, zoals een Torhout-of Nieuwpoortsesteenweg, zorgt voor een trechter-effect dat onaangenaam is om door te wandelen, dat licht en zon afneemt van de achterliggende panden.

In de Adolf Buylstraat mag men 7 bouwlagen bouwen (winkel + 6 verdiepingen bovenop). Er staan zo'n hoge gebouwen, maar stel u voor dat de ganse straat op die hoogte gebouwd werd. Men zou er zich niet meer lekker voelen. De Adolf Buylstraat zou als winkel- wandelstraat veel van haar commerciële waarde verloren hebben.

De Lippenslaan te Knokke, die nochtans heel wat breder is dan de Adolf Buylstraat, heeft ook veel van haar charme als winkelstraat verloren doordat men er nu het éne na het andere hoog gebouw heeft opgetrokken.

Nu hebben de stedenbouwkundige overheden beslist het aantal toegelaten bouwlagen op sommige plaatsen te reduceren. Ook te Oostende.

Een zeer spijtige evolutie is het feit dat men steeds banaler is gaan bouwen.

Naar mijn gevoel werden de mooiste woongebouwen ontworpen in de tijd van de art deco en de art nouveau. Na de oorlog werd de bouwstijl strenger en uniformer, geïnspireerd door de regels van LE CORBUSIER. Het werden blokken dozen opgetrokken in goedkope materialen, liefst zo groot mogelijk, zonder enige fantasie. Het is vervelende architectuur. In het binnenland bouwden "Etrimo" en "Amelynckx" honderden zo'n banale gebouwen met tienduizenden appartementen.

In Oostende was onmiddellijk na de oorlog de belangrijkste architect van de bouwpromotie Georges BOUTELIER. Hij was een architect die nog echt kon tekenen en creatief zijn. Hij was een rustige man met stijl, charmant en voornaam. Hij bouwde ruim met gevels in franse steen, met ruime gemene delen en inkomhalls met enige allure.

Georges BOUTELIER was zelf ook bouwpromotor maar hij was geen echte zakenman. Hij was nooit gehaast en leefde royaal maar werd nooit rijk. Hij is een paar jaar geleden te Parijs overleden. Hij werd nooit echt financieel solide en beschikte niet over de nodige kapitalen om zich op de vastgoedmarkt op te dringen. Het was voor hem aanvankelijk allemaal een beetje te gemakkelijk gegaan. De opdrachten werden na de oorlog in zijn schoot geworpen. Zo kon hij tientallen grote appartementsgebouwen te Oostende oprichten die nog altijd aantrekkelijk zijn. Ik denk aan de "Beau Site", de "Majestic", de "Monte Carlo", de "Grenoble", aan de "Neuilly", aan de "Monaco", de "Imperial" en vele andere gebouwen die nog altijd zeer goed in de markt liggen.

Toen Robert VAN BIERVLIET op de markt kwam met goedkope en banale gebouwen smolt het marktaandeel van BOUTELIER weg als sneeuw voor de zon.

Vader VAN BIERVLIET was een correctie zakenman, maar kende eigenlijk niets van architectuur. Zijn goedkope appartementen verkochten als broodjes. Hij vergaarde veel cash en kon het ene afbraakpand na het andere kopen en afgooien. De architecten op wie hij beroep deed hadden geen niveau. Het was de tijd van snelle meerwaarden. Hij kon het overgrote deel van zijn appartementen op plan verkopen aan beleggers en speculanten.

Toen na zijn dood zijn zoon Jean-Claude VAN BIERVLIET de zaak van zijn vader verder zette, opteerde die voor prefab. Hij bouwde daarvoor een fabriek. Hij verwerkte die prefab elementen in gebouwen zoals de "Aldis". Die architectuur was stukken beter dan wat zijn vader had laten bouwen, maar prefab laat weinig of geen fantasie toe. Prefab werkt de eentonigheid in de hand.

Tussendoor opereerden toch nog enkele bouwers zoals de aannemers VEREECKE, VAN HUELE en RAYEE die bouwden voor een ietwat meer eisend cliënteel. Ook Marcel FRIEDERICH heeft in die tijd enkele grote gebouwen gezet die nog altijd mogen gezien zijn, zoals de "Melinda" bijvoorbeeld en "Ostend House" met het "Ter Streep" hotel aan de Leopoldlaan en vooral het zeer

groot complex dat aanleunt bij het "Andromedahotel". Zijn architect was Jacques VERGRACHT die vooral nadien nog mooie en elegante gebouwen ontworpen heeft, bv. voor bouwpromotor "Sofra".

Intussen was "Immo Ostendia" op de markt gekomen. Joost DEBUCQUOY durfde ongeveer alles. Hij startte te Oostende maar bouwde als snel over de ganse kust. Hij omringde zich met hardsellers en gebruikte verkoopmethodes die in die sector voorheen totaal niet bestonden."Immo Ostendia" bouwde vooral zeer klein en werd de grootste speler op de markt. Zijn concurrenten konden moeilijk anders dan ook kleiner te bouwen, om concurrentieel te blijven.

Dat dit mogelijk is geweest heeft te maken met de hele democratisering van het kusttoerisme (niet in Knokke!) en het feit dat wij te Oostende geen kapitaalkrachtige kopers meer konden aantrekken. Wij hadden intussen het pleit verloren tegen Knokke, De Haan en sommige delen van Oostduinkerke en Koksijde.

Dat Oostende onder het beleid van PIERS en GOEKINT verloederde en het uitzicht kreeg van een versleten stad, heeft het bijna onmogelijk gemaakt nog kapitaalkrachtige kopers aan te trekken. Dat men te Knokke en te Koksijde geen gemeentelijke opcentiemen moest betalen op de personenbelastingen heeft dat fenomeen nog versterkt.

Sinds enkele jaren gaat het nu beter. Burgemeester VANDECASTEELE, sterk geholpen door Johan VANDE LANOTTE, die het geld vanuit Brussel naar Oostende kan draineren, is erin geslaagd het tijd te keren. Jean VANDECASTEELE zegt dat hij Oostende haar kroon zal teruggeven. En hij schijnt daarin te zullen lukken. De stad wordt nu in snel tempo vernieuwd en wordt opnieuw een aantrekkelijke stad, zowel voor vakantie als voor permanente bewoning.

Eenmaal het Casino gerestaureerd zal zijn, eenmaal het "Mercurius-project" zal gerealiseerd zijn, het postgebouw een nieuwe bestemming zal gekregen hebben, het Feestpaleis met ons museum zal aangepakt zijn, zal Oostende op 10 à 15 jaar omgetoverd zijn tot een stad waarin het bijzonder aangenaam is te leven of tijdelijk te vertoeven. Uit de belle -époque-tijd blijft nog weinig over, maar toch voldoende om van Oostende de meest aantrekkelijke woonstad op de Atlantische kust te maken.

Want ik heb veel gereisd en ik zou nergens anders willen wonen dan te Oostende.

Tentoonstelling "Oostende à la carte. Oostende in historische kaarten (1560-1914)"

Van 26 oktober tot en met 17 november 2002 vindt in de Venetiaanse Gaanderijen op de Zeedijk een tentoonstelling plaats met een 120-tal originele plannen, kaarten en prenten uit de collecties van het Stadsarchief. U vindt er een chronologisch overzicht van de ontwikkeling van Oostende en een groot aantal andere kaarten die op bijzondere wijze de geschiedenis van Oostende illustreren. De tentoonstelling is open tijdens de weekends van 14.00-17.00 uur (op zondag ook van 10.00-12.00 uur) en tijdens de herfstvakantie van 14.00-17.00 uur. De toegang is gratis

Claudia VERMAUT
Stadsarchivaris

“ELIXIR D’OSTENDE”: EEN HEEL VLUCHTIG VERSCHIJNSEL

door **Emile SMISSAERT**

De aanleiding voor deze notitie was het opmerken van een aankondiging die als volgt luidde (1): “Vraagt overal het “Elixir d’Ostende”, depot Then-Bergh’s Wine Store, Leopold II-galerij” (2). Was het werkelijk een nieuwe variante van likeur? Of ging het om een “handigheidje”? , d.w.z. een etiket geplakt op een reeds bestaand, in de handel voorkomend merk van likeur, te Oostende, seizoenstad bij uitstek, naar voren geschoven en gepousseerd. Wie zal het zeggen, daar waar meerdere likeuren in de annonsen van die tijd voorkwamen, likeuren die sindsdien al lang het tijdelijke met het eeuwige gewisseld hebben. Vruchteloos zochten wij andere sporen betreffende dat mysterieus “Oostends likeur”. Maar vergeefse moeite.

Wel vonden wij: “(...) De heren THEN-BERGH en JANZSEN, Cirkelstraat 23 (en in het bezit van telefoon), zijn depothouders van de bieren Pale Ale en Extra Stout van Bass en Compagnie, “de la Pilsen impériale de Beck et Compagnie”, evenals van de onvergelykbare mineraalwaters van Roisdorf. Men bestelt ten huize” (3).

Volop te Oostende, toen in bloei en glorie als gerenommeerde badstad bij uitstek vóór Wereldoorlog I, kwam het “Elixir de Spa”, met typerende flesvorm voor, een lekker likeur dat nu nog bestaat. In de streek van Spa, befaamd en geliefd kuuroord, zorgde vanaf 1858 een lokale stokerij “Schaltin, Pierry en Cie” voor de productie van de “aangenaamste van de likeuren, bekroond met vele grote prijzen op de tentoonstellingen” (4), “de enige grote prijs van Brussel 1897” (5). Notabene te Oostende prees het “Elixir de Spa”, dat waarschijnlijk een goede afzet had bij ons, zichzelf als volgt aan: “Na het (zee)bad, drinkt een glas “Elixir de Spa” (6) en enkele dagen later: “Na de maaltijd, schenkt een glas “Elixir de Spa” in” (7). Het is nog door haar likeurnaam dat het stadje Spa, alwaar de toenmalige koningin Maria-Hendrika zo graag verbleef, zoveel en zo dikwijls voorkwam in de Oostendse kranten van die tijd! “Medailles op alle expo’s sedert 1860. – Enige erediploma voor België, behaald te Antwerpen in 1894. – Agentschappen in het buitenland: te Frankfurt am Main, te Bordeaux en te Parijs, in Tilburg (Nederland) en te Melbourne (Australië), in Göteborg (Zweden) en in Valparaiso (Chili) (8). Wat een palmares!

Veel veel later, in 1956, werd dit eens zo bloeiende likeurbedrijf – ook gekend en gewaardeerd om zijn digestieve eigenschappen en dat het oudste brevet uit 1869 in België had als “Hofleverancier” – overgekocht door F.X. De Beukelaer uit Antwerpen. Een stokerij die beter bekend is onder zijn benaming van “Elixir d’Anvers”, een product dat dateert uit 19 maart 1863, nu nog geapprecieerd omwille van zijn opmerkelijke digestieve en weldoende eigenschappen. Bekroond met tientallen gouden medailles en erediploma’s, heden nog op handen gedragen door een trouw cliënteel, eertijds bekend als middeltje tegen allerlei kwaaltjes zoals maagpijn of buikpijn, anderzijds – zei mijn grootmoeder – als “het” middel tegen kolieken bij paarden. Sinds 1863 bereid op basis van 32 planten en kruiden uit alle hoeken van de wereld, daar waar het “Elixir de Spa” samengesteld was op basis van meer dan 40 planten en kruiden, afkomstig uit de streek van Spa, gemeente in de provincie Luik (arr. Verviers), thans internationaal bekend om zijn mireraalwaterbronnen.

“Elixir d’Anvers”, “Elixir de Spa”, - maar what about dat “Elixir d’Ostende”?

Zoals reeds aangehaald, een zeer voorbijgaand, een bijna niet op te merken “fait divers”. Het is raden, het is onmogelijk nog te gissen hoe, toen, de vork juist aan de steel zat. Een vergeefse poging, al of niet gedurfd of gekortwiekt? Of een etiket dat, misschien ongeoorloofd, zomaar geplakt werd op een reeds bestaand likeurmerk? Met de naam van de befaamde badstad, en er waren meerdere likeuren in die tijd die om de gunst van het publiek werven.

Niettemin én een feit: een klein en vluchtig spoor kwam voor in de seizoenkrant "La Saison d'Ostende" van 1893 (9). Had het de smaak en de saveur mee van het "Elixir d'Anvers" (met haar kenmerkende bottelvorm en etiket) en van het "Elixir de Spa" die beide en heden nog gedistilleerd worden door de Antwerpse firma F.X. De Beukelaer, Haantjeslei 132, 2018 Antwerpen? Deze handelszaak was te bezichtigen in Open Bedrijvendag 2002.

Noten

- (1) La Saison d'Ostende: krant; nr. 17, 22 juli 1893, p. 2 (c).
- (2) Vroegere benaming voor de James Ensorgalerij.
- (3) Saison d'Ostende; nr. 6, 1 juli 1894, p. 2 (d).
- (4) Ibidem; nr. 8, 11 juni 1899, p. 2 (e).
Ibidem; nr. 69, 15 september 1899. Met afbeelding van de vorm van de fles d.m.v. een tekening.
- (5) Ibidem; nr. 13, 11 juli 1900, p. 2 (c, d).
- (6) Ibidem; nr. 5, 30 juni 1898, p. 2 (b).
- (7) Ibidem; nr. 6, 3 juli 1898, p. 2 (b).
- (8) Ibidem; nr. 3, 20 juni 1897, p. 3 (c).
- (9) Zie voetnota nr. (1).

LIDGELD 2003

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor het jaar 2003 als volgt vastgesteld:

Aangesloten lid:	11 Euro
Steunende lid:	15 Euro
Beschermend lid: vanaf	25 Euro

Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 30 oktober) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

WIE HERKENT WIE?

Deze foto werd gemaakt circa 1910.

Wie herkent deze Oostendse bemanningsleden? Op welk schip vaarden zij?

De tweede persoon van links in de achtergrond is Pieter DEPREE. In 1909 zou hij gevaren hebben als schipper van de O.47 Euphrosine" van reder August HAMMAN. Hij verdronk op zee ca. 1911-1912. Hij was gehuwd met Honorina LAUWEREYNS (bijnaam: Riene Karre) en had één zoon Eduard.

Graaf uw inlichtingen aan onze secretaris F. HUBRECHTSEN, telefoon en fax 059/50.71.45, e-mail: deplate@pandora.be.

VOOR U GELEZEN

Andries DE GRUYSE, Archiefbeelden Oostende deel II. Mariakerke (Briscombe Port Stroud: Tempus Publishing, 2002). 128 blz. ISBN 90-76684-25-1. (Internet: www.tempus-belgium.com, www.agorabooks.com).

Kijkboeken over steden en dorpen en hun bewoners in een niet meer zo recente tijd blijken nog steeds goed in de markt te liggen. Zo twijfelen we ook niet aan het succes van het zopas verschenen kijkboek over Mariakerke.

Het boek was al lang aangekondigd en verscheen nu uiteindelijk onder de titel "Mariakerke" in de reeks "Archiefbeelden" als "Oostende deel II". Daarbij staat "deel I" voor het Oostende-boek van Omer VILAIN uit 1999 (nog te koop).

Dit is niet het eerste kijkboek over Mariakerke: R. PIERLOOT's "Het vroegere Mariakerke en Raversijde" (Nieuwerkerken-Waas; het Streekboek; 1987) was tot nu toe het referentiewerk. Vergeten wij ook de rijk geïllustreerde monografie over het Duinenkerkje van Freddy DUFAIT (1998) niet.

Ook in de twee kijkboeken van Yvonne VYNCKE (onlangs nog heruitgegeven) en de vijf boekdelen van André VAN CAILLIE staat tenslotte heel wat Mariakerke-materiaal, alsook in de diverse trampublicaties van Raymond VANCRAEYNEST.

DE GRUYSE brengt 12 hoofdstukken: vroege geschiedenis van Mariakerke, museum Stracké, de fusie met Oostende, urbanisatie van Leopold II, Kolonel North, politie, kerken, ontspanning, straten, strand en zee, de hotels, verenigingsleven.....

Elk hoofdstuk krijgt wat méér tekst mee dan louter duiding bij de foto's, wat een positieve zaak is.

Echt veel nieuw (lees ongezien) fotomateriaal brengt het boek op iconografisch gebied niet aan. Maar het is een welgekomen vervanger voor de allang uitgeputte boeken van PIERLOOT en VAN CAILLIE.

Wat toch relatief ongezien is zijn de foto's over het tennisterrein Oswherlu (67-72), de eerste residentiegebouwen (85, 86, 87), het sociaal toerisme (108-112). De recentere periode dus.

Wanneer wij er van uit gaan dat veel verzamelaars van "Mariakerkiana" hun collecties hebben samen gelegd om dit boek samen te stellen, dan valt op dat er eigenlijk weinig materiaal bestaat uit de tijd juist vóór de grote expansie van Mariakerke: detailopnamen van hoevetjes, vissershuisje, het gehucht Albertus, de molen. Ook van het Albertpark bv. is er weinig te zien.

De bronnenopgave achteraan op p. 127 is wel erg summier. Spijtig dat "Vlietinck" "Vlieting" geworden is en "De Plate" "De Plaete".

Het boek kost 18euro en is te verkrijgen in de lokale boekhandels alsook bij de auteur, Perzikenlaan 28, 8400 Oostende.

Norbert HOSTYN

HOE WAS HET WEER OOK WEER?

door Roger TIMMERMANS

Het weer vormt een bij uitstek dankbaar, populair en onuitputtelijk gespreksonderwerp. Nu eens is het te warm of te koud, dan te winderig, te nat of te droog. Altijd is er wel iets om over te mopperen. Aan de kust zou het, in de zomer, steeds zonnig en droog moeten zijn, terwijl de landbouwers in dezelfde periode soms smeken om wat regen voor de op het land staande gewassen. Voor de weergoden is het dan ook een onmogelijke taak om het iedereen naar de zin te maken.

Maar weer zoals we vorige zomer gekend hebben komt, gelukkig, niet ieder jaar voor. Al is het nu ook niet eenmalig. 25 jaar geleden werd de zomervakantie eveneens grondig bedorven door het ontketend natuurgeweld. Daarbij vielen ook talrijke dodelijke slachtoffers te betreuren.

Een kort verhaal uit de krant van toen (*)

Doorregend Europa treurt om rotzomer. Slagregens en abnormaal lage temperaturen bezorgden een groot deel van Europa de slechtste zomer sinds jaren. Het resultaat is enkele doden, uitgebreide schade aan eigendommen en oogst, en teleurstelling voor duizenden toeristen. Frankrijk beleefde de slechtste zomer in zestig jaar en kende doden door overstromingen. In Zwitserland werden acht mensen naar hun dood geslingerd door windstoten en vonden vier mensen de verdrinkingsdood toen bruggen werden weggespoeld. Italië werd door zware stormen getroffen die aan twee kinderen het leven kostten. De oogst van de Britten werd ernstig beschadigd en Noorwegen loopt de kans op rantsoenering van elektriciteit omdat er te weinig regen is gevallen om de waterbekkens van de centrales op peil te houden.

Waarschijnlijk zullen weinigen onder ons zich nog deze feiten herinneren. Onaangename ervaringen probeert men trouwens zo vlug mogelijk te vergeten. Gelukkig zijn er de kranten die ons attent maken op het feit dat er niets nieuw is onder de.....zon, en dat goede zomers afwisselen met slechte.

(*) Uit "De Standaard" van 25 jaar geleden, 27 augustus 1977. Hernomen in de krant dd. 27 augustus 2002.

Oostende in kaart: historische stadsatlas gepubliceerd

Onlangs verscheen in de reeks Oostendse Historische Publicaties een stadsatlas van Oostende met een uitgelezen selectie Oostendse stadsplattegronden die in een historische context worden geplaatst en becommentarieerd.

De publicatie is uitgegeven door het stadsbestuur van Oostende, telt 351 bladzijden, 15 illustraties in kleur en 79 illustraties in zwart/wit, alle op A4-formaat. Het is te koop door overschrijving van 20 € op rekeningnummer 091-0065420-71 van de Stadskas, 8400 Oostende met vermelding 104/161/02 – OHP 9: stadsatlas. Na betaling kunt u de publicatie ophalen in het Archief, Vindictivelaan 1, Oostende (betalingsbewijs meebrengen!). De publicatie kan ook worden opgestuurd. In dat geval moeten 2 € verzendingskosten worden bijbetaald.

PLATE-VEILING 2003

Voor de veiling 2003 werden de volgende schikkingen genomen :

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven, lijst met de te veilen stukken overmaken aan J.P. Falise, H. Serruyslaan 78/19, Oostende en dit ten laatste tegen 10 januari 2003. Ieder stuk MOET een minimum van beschrijving (maar hoogstens 2 lijnen) omvatten.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 €. bedragen.
3. De lijst wordt door het bestuur nagezien met mogelijkheid tot schrapping van bepaalde stukken.
4. De avond van de veiling zal deze lijst te koop zijn.
5. Het bestuur houdt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing :
 - een % komt ten goede van De Plate. Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom
 - de stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.
7. Indien nodig verschijnen verdere schikkingen in ons volgend tijdschrift.

VOOR U GELEZEN

Oostende. Slopen zonder ende. Het grote afbraakboek, Oostende (Bulldozer Democratisch Alternatief), 2001

Een boek met tal van foto's van panden in Oostende die om een of andere reden merkwaardig zijn én bedreigd met afbraak. Voorzien van kritische commentaren door de uitgevers.

Los van de vraag of al het hier opgesomde wel het bewaren waard is, levert het boek wel een iconografisch document op van enerzijds merkwaardige architectuur binnen de stad en anderzijds van het meer verkommerde Oostende anno 2001 (waarvan men elders uiteraard geen fotomateriaal vindt).

(Standplaats in de stadsbibliotheek Kris Lambert: OOST 710.3)

Norbert HOSTYN

Maandag 22^e Maart

HONDERD NEGENENVIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Heden gingen 4 koppels in 't kasje (waren ten stadhuize 4 huwelijksbeloften aangeplakt).

Goddank! Het overige van den nacht is overgegaan zonder dat wij nieuwe ontploffingen of geschut hooren, doch pas steken wij dezen morgen den neus buiten of daar zie, daar krijgen wij het nieuws: "gister avond, rond 7 1/2 ure, werden bommen geworpen in d'Ooststraat, in de Sinte Franciscusstraat en op de Visscherskaai"! Rap er naar toe!

Vier bommen werden geworpen: de eerste viel op het achterhuis van het nr. 43 der Ooststraat. Dit huis wordt bewoond door de echtgenooten Emiel DEVISSCHER-GERMONPRE: de vrouwd houdt eenen modistenwinkel. De zuster van den man had juist hare kamer gelegen in het pakhuis verlaten, toen de bom viel, die omzeggens gansch het achterhuis, bestaande uit gelijkvloers, een verdiep en zolder vernielde. Stukken steen en pannen kwamen terecht op den koer van 't Bakkershuis (oud huis van advokaat Altbert VANDER HEYDE) Kerkstraat. Ruiten werden gebroken in de huizen van Mej. Mathilde DASSEVILLE, MM. Pierre COPPENS en de dochter Marie licht gekwetst en Aloise DENNEKIN, alle 3 in de Ooststraat, alsook vele ruiten in 't huis der echtgenooten DEVISSCHER voornoemd. Mejuf. M. COPPENS (dochter van M.P. COPPENS) werd door glasscherven licht aan den arm gewond.

Eene tweede bom viel in de St Franciscusstraat, in den gevel der danszaal "De Nieuwe Zaal", voor de duitsche bezetting gehouden door den heer René BOGAERT en sedert een 14 tal dagen dienend tot klas voor de jongens der kosteloze gemeenteschool. Een groot gat werd in den gevel gemaakt, een groot deel van de voorplaats op den gelijkvloers werd vernield, het plafond viel in. Misschien werd in gezegd huis (eigendom van den heer Gabriël JEAN) verdere schade aangericht, doch de straat was reeds met touwen afgezet en het ordewoord was zeer streng: de politie liet niemand door op uitdrukkelijk bevel der duitsche overheid. Ruiten, in groot getal, werden gebroken bij M. Aug. MAHIEU-MARCUS, in de brouwerij VANDESANDE, bij M. Isidoor DESAEVER, kruidenier, in het "dispensarium" (Verpleeghuis) der Zwarte Zusters, in het achterhuis van het "Hôtel d'Allemagne", bij MM. Hendrik PROVOOST en Edmond SEURYNCK, bij den beenhouwer VAN CRAEYNST, "'t Kloefje", bij M. Louis HUBRECHSEN, bij de Weduwe CHAPEL, enz.

Eene derde bom viel op de Visscherskaai, rechtover de herberg Gustaaf VAN WETTER, op een 8 tal meters van den kaaimuur. Men kan enkel de plaats, waar ze vielen, erkennen aan een paar geschonden kasseien.

De huizen der Visscherskaai kwamen er zoo goedkoop niet van af: schier al de ruiten werden gebroken bij Gustaaf VAN WETTER, H. 'T JONCK, Charles RABOU, Eduard MONTENY, de kinders ARDAEN, Eduard DEGRUYTER, de weduwe VAN WELSSENAERS en Frans VAN NESTE; Antoon RYCX, de weduwe Aimé NIERYNCK, A. VANDEWALLE, Pieter VANHEE, Arthur GUILLIER, Leopold GOORMACHTIGH en Oscar CAVEREEL deelden mede van de brokken, de eene min, de andere meer ruiten!

De vierde bom viel in 't water, in de Visscherskaai.

Onnoodig te zeggen dat veel volk naar de verwoesting kwam zien.

Gister avond, rond 9 ure 20, viel eene bom op het achterhuis, dienend tot timmermanswerkwinkel, van M. Eduard CARDOEN, Sint Jorisstraat. De bewoners, die rustig in hun keuken, palend aan het pakhuis zaten, hoorden eenen lichten slag en gingen zien: de zolder en het eerste verdiep van 't pakhuis stonden vol rook, doch daar zij geen brand gewaar werden, zetten zij hun onderzoek niet verder voort.

Zij vonden, echter, in de achterkamer van den gelijkvloers, stukjes pannen die door 't venster en den stoor heen, gedrongen waren.

Deze morgen vonden zij op het eerste verdiep van het pakhuis de bom, die gelukkig niet ontploft was. Zij had in het dak een gat van 60 ctm. op 50 gemaakt, was door den "plancher" (3 ctm. dik) van den halve zolder gedrongen, om daarna dweers door het blat (2 ½ ctm. dik) eener "coulissetafel" en door eenen tweeden "plancher" (ook 2 ½ ctm. dik), terecht te komen op eenen eiken werkbank (7 ctm. dik). De werkbank die dweers door werd gebroken brak den slag: de bom rolde tegen een gereedschapskoffer en van daar een paar meters verder in een hoopje schaveling. Een stuk der bom, nl. de koperen cylinder de ontplofbare stoffen inhoudend, werd gevonden aan den voet van den werkbank; het stuk in de schaveling gevonden, en dat het omhulsel der bom moet geweest zijn is in staal (acier chromé), is daaromtrent 40 tot 45 ctm. groot, heeft eene doorsnede van rond de 11 ctm. en loopt half puntgewijs af; dit stuk weegt minstens 20 Kilo. Op den koer werd een soort van haak gevonden, alsook eene blikken ronde, haak en kraag der bom. Of vader CARDOEN gansch den dag bezoek kreeg, en ook gelukwensen omdat hij en de zijnen zoo gelukkig aan den dood ontsnapt waren, hoeft niet gezegd! Ook de Duitschers kwamen zien, en, natuurlijk (alles kan hun dienen!) hebben zij de bom opgeëischt!

* * *

Rond 9 ½ ure werd geweldig, doch vruchteloos, geschoten op twee vliegtuigen die over de stad zweefden.

Heden werd het hulphospitaal, ingericht in het "Hotel de la Marine", Kapellestraat, geopend.

Deze namiddag was 't, in de Jozef II straat, voor een gedeelte van het 206^e regiment, inspectie der leerzen: Een oprecht koddig schouwspel!

Jammer dat geene lichttekening kon genomen worden van die ruim tweehonderd soldaten, die daar stonden, net als santjeplakkers, met hunne leerzen in de hand, letterlijk bevend van angst wanneer de toezichthoudenden onderofficier voorbij hen ging! En schreeuwen, en tieren dat de kerel deed! Men had zich voorwaar te midden een hevig krakeel gewaand!

* * *

Kwart voor 8 ure (in den avond) werd het geronk van een vliegtuig gehoord, en, een paar minuten nadien, verscheidene hevige ontploffingen: waarschijnlijk ontploffingen van bommen! Kort daarna, enkele schoten; het geronk van het vliegtuig verminderde langzamerhand tot het eindelijk in de verte wegstierf. Wat mag er wederom gebeurd zijn? Wat zal er nog gebeuren want de lucht is zoo helder!... Langzaam kruipen de uren voorbij,....geen nieuwe vliegtuigen komen over...., daarentegen wordt van tijd tot tijd in 't Westen hevig geschoten!

Dinsdag 23^e Maart.

HONDERD EN ZESTIGSTE DAG DER BEZETTING

't Was op de Vuurtorenwijk dat er gister avond, kwart voor 8 ure, door een vliegtuig bommen werden geworpen. Ditmaal is er een doodelijk ongeluk gebeurd.

Nevens het nr. 32 der Liefkemoresstraat, eenige meters inwaarts, vindt men twee kleine woonsten, bestaande uit gelijkvloers en zolder en gemerkt nrs. 34 en 36. In het nr. 36 woont de weduwe Fr. MAES, geboren Agnès HUBERT, 76 jaar oud, met haren zoon, August, timmermansgast. Het is op die woning dat de eerste bom viel ze schier gansch vernielend, de zoon sparend die op den zolder te bed lag doch de oude moeder in haar bed treffend, en haar op den slag doodend! Waanzinnig van schrik en droefheid riep de zoon maar gedurig achter zijne moeder terwijl hulp bijkwam en de duitschers ook toeschoten...om rap als de wind, de stukken der bom op te rapen. Rond 8 ure van den avond werd het lijk der arme vrouw naar het denzelfden dag geopend hospitaal van het "Hôtel de la Marine" overgebracht. Moeder MAES was eene brave, deugdzaame vrouw, door elkendeen bemind. Deze winter had ze eene zware ziekte doorstaan en zelfs was zij over een paar maanden berecht geworden.

Eene tweede bom viel in de Noordstraat, in volle kalsijde, op een 3 tal meters van de herberg van Benoît TILLON: al de ruiten, zoo al achter als al voren, werden gebroken en stukken steenw erden uit den muur gerukt. Vrouw TILLON werd licht aan den rechter schouder gekwetst; eene der dochters, Emerentine, 17 jaar oud, werd getroffen in den rug – 't meisje ligt te bed en men vreest voor verwikkelingen. Een ander kind van TILLON, een meisje, werd licht aan het hoofd gekwetst door eene glasscherf.

De bom miek om zeggens geen put in de kalsijde der Noordstraat, doch stukjes ervan vlogen wel 40 meters ver, tot in de Eduard Hammanstraat, in het huis van Eduard DOOM.

Eene derde bom viel op het koertje van het huis nr. 41 der Noordstraat, bewoond door het huisgezin Jules VAN PRAET. Drie waschkuipen, een ketel en eenige seulen werden in brokken geslegen. Stukjes der bom vlogen langs alle kanten in de muren van het koertje, alsook in den muur van het achterhuizeken en in den achtermuur van het huis. Al de ruiten op het koertje uitgevend werden gebroken. Vrouw Jules VAN PRAET, die juist op het koertje stond, werd door de luchtdrukking letterlijk opgeheven: zij kan zich geene rekening geven hoe zij in den gang des huizes gerocht. Gelukkiglijk bekwam zij niet het minste letsel.

De drie bommen vielen op min dan 25 meters van malkaar: de eerste in de Noordstraat, de tweede op den koer van VAN PRAET, en, eindelijk de derde op het huizeken der weduwe LINGIER.

Zoals hooger gezegd richtte de bom, in de Noordstraat gevallen, groote schade aan bij den heer Benoît TILLON, herbergier in deze straat. Stukken ervan vlogen in den voorkelder en onthoofden een St Jozefsbeeld, dat op eene kas stond; een O.L.V. beeld bleef ongedeerd; andere stukken drongen door de deur die den voorkelder met den achterkelder verbindt en van daar, dweers door den kelder en de glaze koerdeur tot op den koer. In de scheidingsmuur der twee kelders kan men gaten zien van elf centimeters diepte. Op het oogenblik dat de stukken bom in den voorkelder terechtwamen, waren negen personen er in vergaderd, waaronder verscheidene die te bed lagen. Een stuk bom drong door de bedsponde der echtgenooten TILLON: gelukkiglijk was het bed onbeslapen. Zooals reeds gemeld, werden moeder TILLON en hare dochter Emerentine gekwetst, de eerste zeer licht, de andere erger.

Over de bom die bij Jul. VAN PRAET viel, schreven wij hooger.

Wat nu de bom betreft die het leven kostte aan de 78 jarige weduwe LINGIER, ziethier wat de zoon van het slachtoffer ons verhaalde: "Het huizeken bestaat uit drie plaatsen op den gelijkvloers,

n.l. de slaapkamer van moeder, de keuken en eene kleine bergplaats; op den zolder zijn twee kleine kamers waarvan het eene dient tot mijn slaapkamer.

Mijne slaapkamer ligt juist boven deze mijner moeder. Wij waren beide reeds te bed: de petrol is immers onvindbaar! Ik hoorde eene bom vallen in de Noordstraat en sprong ijlings uit mijn bed, mijn broek er op latend. Ik vluchtte naar de andere kamer en riep achter moeder. Opeens zag ik een schijnsel van vuur, eenen schrikkelijken slag die het huis in zijne grondvesten deed beven. In een oogwenk stond alles vol stikkenden rook. Zoo rap ik kon liep ik naar beneden zonder er zelf acht op te slaan dat mijne slaapkamer en het dak schier volkomen vernield waren. Zulks zag ik maar later doch gelijk ge wel denken kunt, was mijne eerste gedachte voor moeder! Eilaas! Welk schrikkelijk schouwspel: haar bed was in spaanders geslegen, en te midden de sargiën en de lakens met bloed bevlekt, lag zij....dood! Het hoofd droeg eene gapende wonde, waaruit de hersenen gespat waren.⁽¹⁾ In de zijde moet zij ook eene erge wonde bekomen hebben, want al dien kant was het al bloed dat ik zag. Eindelijk was zij aan den voet gekwetst. Radeloos liep ik buiten om hulp: welhaast kwamen geburen toegelopen en ook verscheidene Duitschers, die onmiddellijk met behulp hunner elektrische lampjes overal achter de stukjes der bom zochten.⁽²⁾ Een uur nadien werd het lijk mijner ongelukkige moeder naar stad overgebracht”.

Tot daar de zoon van 't slachtoffer.

Wij werpen een blik op het huizeken. Het dak is gansch ingevallen. In de kamer van den zoon der weduwe LINGIER is alles verbrijzeld; het bed is stukken vaneen gerukt, in de sargie zijn niet min dan negen gaatjes; een broek is gansch in flarden. De zoldering der kamer van het slachtoffer is ten deele vernield. Printen, die aan den muur, nevens het bed, hingen, zijn vernield; de horlogie, die daar ook hing, bekwam geen letsel, alsook eene reklaamprint van den bakker Alfons VERDONCK; twee kassen zijn als doornaaide van gaten, door de stukjes der bom veroorzaakt. In de keuken, lichte schade. Al de ruiten van het huizeken zijn in en de muren zijn gescheurd. Kortom het huizeken is juist goed om afgebroken te worden. De zoon van het slachtoffer had, op zijne kamer, een bak met timmermansalaam, dat ook erg beschadigd is.

Het huizeken, nevens dit der weduwe LINGIER, bewoond door vrouw Florentine LOCQUET, weduwe Jozef DECLERCK, (bijgenaamd Florke), heeft niet geleden; daarentegen werden door de stukjes der bom, in den zijdsgevel van het huis nr. 32 der Liefkemoresstraat, gaten gemaakt.

Behalve bij de weduwe MAES en Benoit TILLON, werden in de volgende huizen ruiten stuk geslagen:

Liefkemoresstraat: bij Henri PINCKET, Serafien PAUWELS, Pieter DE CLOEDT, Pieter VAN GHELUWE, de weduwe DEMAN en in het ledigstaande huis nr. 32;

Avisostraat: in de achterhuizen van Charles VANDECASTEELE en Camiel HUYS;

Eduard Hammanstraat: bij de weduwe Henri BOEDT, Eduard DOOM en Louis DEVRIENDT;

Noordstraat: bij Adolf BILTIAU, in de brouwerij van den Vuurtoren (Pamfiel KESTELOOT), bij de weduwe BLOMME, Leon ALLEGOET; Max PAQUET, Henri BELPAEME, Jules VAN PRAET, Leon SOREL, Emiel PINCKET, Frans CATELLION, Adolf LAUWERS, Edmond BAUDEWIJN, Pieter DE COMMINES, Amand DE KERREMAN en in een ledigstaande huis van Kamiel HEUGHEBAERT.

⁽¹⁾ Op den muur kon men nog sporen van bebloede hersens zien. Deze morgen werd een deel der hersenen onder de puinen gevonden en in 't hoveken voor de woning ter aarde besteld.

⁽²⁾ De Duitschers legden bij Tillon en Van Praet denzelfden iever aan den dag om zooveel mogelijk stukjes bom op te rapen.

Deze morgen kwamen alhier met den trein uit Brussel een groep Middelkerkenaars toe, die over 3 maanden, naar de hoofdstad van België gestoken waren geworden. Op het oogenblik van de statie te verlaten kwam een tegenbevel: niemand mocht buiten, en met eenen volgenden trein moesten de Middelkerkenaars naar Brussel terug. Zij mochten nochtans eenige woorden wisselen met vrienden en kennissen. Op die manier vernam een hunner, Raymond VERLINDE, de zelfmoord zijner vrouw

Te rekenen van heden worden geene duitschers meer begraven op het zoogenaamd Engelsch kerkhof, dit gedeelte onzer stedelijke begraafplaats thans vol bezet zijnde; er liggen daar met min dan 236 duitschers. Er werden er eigenlijk 243 begraven, doch verscheidene werden reeds ontgraven om naar Duitschland te worden overgebracht en misschien zullen er nog wel andere volgen.

Van heden af worden de duitschers begraven op het perk L, op den rechterkant van 't Kerkhof.

Het afleveren der nieuwe boordkaarten loopt zoo vlot van stapel niet als over twee maanden. Ten einde op het spoor van zekere bedriegerijen op de opgaven van het getal rantsoenen te komen, zijn de familiehoofden verplicht hun trouwboekje mede te dragen naar het policiebureau en worden hun, bij het afleveren der broodkaart, eenige vragen gesteld.

Op de binnendeuren van het stadhuis is het volgend bericht aangeplakt:

KASBONS

De kasbons van 1914 blijven geldig. De uitwisseling tegen kasbons van 1915 mag nochtans ter gemeentekas afgevraagd worden alle weekdays vanaf 15 April van 3 tot 5 ure (uur van het carillon).

De Kasbons moeten per waarde gerangschikt en in bundels van hoogstens 100 stuks aangeboden worden.

Onze prijs = uw profijt

Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

KERSTARTIKELEN

OPRUIMING

OP=OP

HUIS DESNERCK
TORHOUTSESTEENWEG 196
8400 OOSTENDE

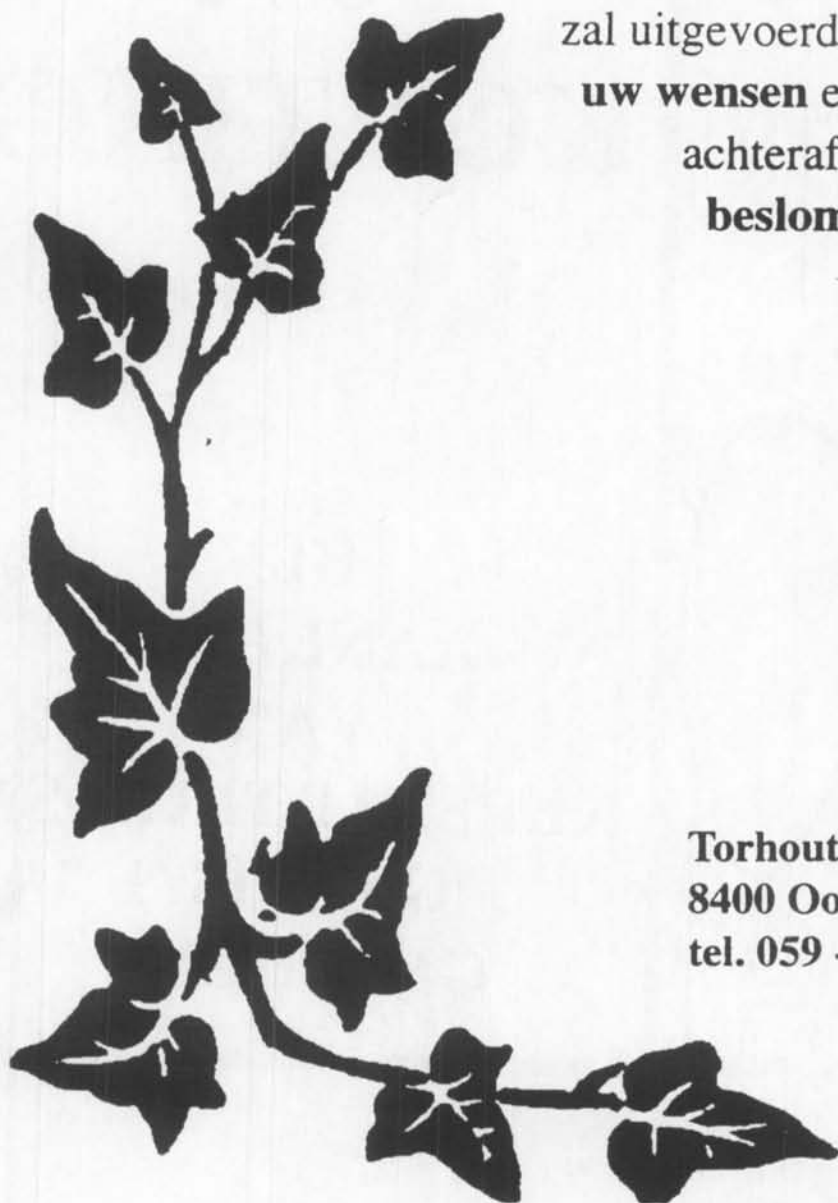
50%
KORTING

BIJ
AANKOOP
VAN
KERSTARTIKELEN
GRATIS 1
GESCHENK

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

Jan Nuytten

Het uitvaartkontra^kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53